

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

V ante A

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

ria infestantes, navigationem redderent periculofam. Vnde Tyria maria excitare, proverbialiter dicitur pro eo quod est, Ingentes tumultus commovere. Vide Adagia Erasmi.

Tyrhenos. [Tyrhenos. Germ. Bäder in Italia suß Toscaner genannt.] Romani Hetrucos appellant, atque Tuscos: hoc est, quicquid est popularu in Italia, inter Macram, & Tiberim fluvios. Greci vero hoc eos nomine nominarunt à Tyrhenio Atyos filio, qui è Lydia colonos in hanc regionē deduxit. Atys enim ex prognatis Herculis, & Omphales unus, quū sterilitate ac fame populum suum emittete cogeretur, è duobus filiis, forte factis, Lydum quidē regni successoriē tenuit: Tyrhenum autem cū bona populi parte ad querendas novas sedes emisit: qui quum post longos errores in mari ora sedes fixisset, totum cum tractum de se Tyrheniam, & mare ipsum Tyrhenū appellavit. Virg. lib. 7. Aen. Primus inquit bellū Tyrhenū asper ab oris Contemptor divūm Mezentius, &c. Tyrhenum mare, *Virg. lib. 7. Aen. 1.* Stephano. Mare inferum est: ita dicitū quod Tyrheniam: hoc est, Tusciam alluat: unde & Tuscia dicitur. Vel à Tyrhenis nautis, qui se in hoc mare precipitaverunt. Nam hoc habet fabula: Dormientem in litore Liberum patrē adhuc puerū nautas abstulisse Tyrhenos: qui quū esset expectatus in navi, quō duceretur interrogavit: responderunt illi, Quō vellet. Liber ait: Ad Naxam insulam sibi sacratā. Sed quū aliō vela desisterēt, iratum numē tigris sibi sacratas visibus eorū objecit: quo terrore se illi in fluvius dedere precipites. Hæc Servius in illud Virg. lib. 1. Aeneid. Gens inimica mihi Tyrhenum navigat æquor.

Tyrheus. Tyrhei, *Virg. lib. 7. Aen. 1.* Latini regis armeniarum, cujus servus mansuetus ab Alcani comitibus occisus, primam belli causam præbuit inter Trojanos & Latinos.

Tyrhides. pen. prod. patronymicum. *Virg. lib. 7. Aen. 1.* Ceruus erat forma præstanti & cornibus ingens, Tyrhides pueri quem matris ab ubere raptum Nutribant, Tyrheusq; pater, cui regia patent Armenta, & latē custodia credita campi.

Tyrsera. *Virg. lib. 7. Aen. 1.* Vids *Virg. lib. 7. Aen. 1.* (videtur legendum *Virg. lib. 7. Aen. 1.*) id est, Samnitum Gent Tyrsetinæ.

Tyræus. *Virg. lib. 7. Aen. 1.* Archimbroti filius, Poëta Atheniensis fuit: aut (præ aliis maluit) Milesius, Elegiarū scriptor, & tibicen egregius: quē Lacedæmonii oraculo monitū ut peregrinum ducē sibi adificerēt, adversus Messenios pugnaturi, sibi præfecerūt. Quo in prælio Tyræus carminibus suis, tibiaq; modulis ita animos eorū inflammavit ut Athenienses insignem illam victoriam quā eo die adepti sunt, Tyræo acceptam referrent. De hoc Varo in libro de Legibus: O divine Poëta Tyræe (*Virg. lib. 7. Aen. 1.*) sapiens certe ac bonus nobis esse videris: quia excellentibus es exaltasti laudibus, qui in bello excelluisti.

Tyrus. (ut inquit Iustinus lib. 18.) Fuit nomen proprium patris Didonis, qui ab aliis Belus vocatus est.

Tysaphernes. sive potius Tissaphernes, *Herodotus lib. 5.* Persarum Satrapa fuit, qui Cyrum minorē apud Artaxerxem fratrem criminando, causa exitit ejus belli, quod postea inter fratres emerfit. Occisus tandem fuit ejusdem Artaxerxis jussu, quōd in Asia rem gerens adversus Agesilaum, omnia prodicione agere videretur. Vide Xenophontem rerum Græcarum lib. 4. & de Cyni minoris expeditione lib. 1.

Tyllas. sive potius Tylas, *Virg. lib. 7. Aen. 1.* Rhetor fuit Siculus, qui primus post Coracem dicendi præcepta condidit. Autor Cic. 1. de Invent.

Tytygius. *Virg. lib. 7. Aen. 1.* Latio fuit & plagiarius in Arcadia, qui res alienas, quas fuito abstulerat, venditabat: eorū questu dives factus est. Zenodorus apud Erasmus in Chlidibus.

V

Acamana. Oppidum Hispaniæ Beticæ, in conventu Hispalensi, apud Plin. lib. 3. cap. 1.

Vaca. Numidiæ oppidum mediteraneum, emporium totius regionis maximè celebratum: quod Metellus lagurtha ademptum præsidio firmavit. Autor Salust. in Jugurth. & Est item Vaca apud Plin. libro 4. cap. 21. Lusitanis fluvius, inter Mundam & Duriam, in Occidentalem influens Oceanum. Ptolemæus Vacum appellat, Strabo Vacuam.

Vaccæi. Populi mediteranei citerioris Hispaniæ, Duria amne ab Astibus secreti. *Strabo lib. 3.* Ptolemæo. Autor Plin. lib. 4. cap. 20.

Vaccus. Fundanorum dux fuit, qui in Privernati bello à L. Papyro captus, rebellionis suæ poenas dedit. Cicero pro Domo Julia Vacci prætoris domus fuit M. Vacci, quæ publicata est & evicta, ut illius facinus memoria & nomine loci notaretur.

Vacorum. [Vaccorum. Germ. Bäder.] Urbs Nonici apud Ptolem. lib. 2. cap. 14.

Vacūna. pen. prod. à vacando dicta est dea, quæ præesse vacantiis, & otiosis putabatur: [Germ. Ein Odium der Müßigkeit]

glaçerem.] cui, quum agricolæ à laboribus rurs vacarent, ut post perceptos fructus requiescerent, per hyemem vota solvabant, & sacrificabant. Ovid. 6. Fast. Nam quoq; quum sunt antiquæ sacra Vacunæ, Ante Vacunalciæ flantque sedentque focos. Hæc in agro Reatino insignia habebat: nemora, quorū meminit Plin. lib. 3. cap. 12.

Vadimonis. Lacus in Umbria est, non procul ab Amerina, opacam habens sylvam sibi innatantem, quæ nunquā die ac noctu eodem visitur loco. Autor Plin. lib. 2. cap. 95. Hujus item lacus meminit Plin. Junior in Epist. Exegerat (*Virg. lib. 2. Eclog. 1.*) focer meus, ut Amerina sua prædia inspicere: hæc perambulanti mihi ostenditur subjacens lacus nomine Vadimonis.

Vagenti. Populi inter Alpinas gētes ex Catungibus oriundi. Plin. lib. 3. cap. 20. Inter Alpinas gētes finitimi Centrones, & Cottianæ civitates, Catunges, & Catungibus ori Vagenti, Ligures. Silius: Tum pernix Ligur, & sparsi per saxa Vagenti

Valliscæ. teste Volaterrano, Regina Bohemorum fuit, cujus ductu ejus regni mulieres occisæ viris sese in libertatem assuerunt, & sine viri adminiculo regnum multos annos administraverunt.

Valentia. [Vulgò Valente. Germ. Bäder in der Brandenburgen am Rhodan.] Valentia, Urbs est insignis citerioris Hispaniæ, tribus milibus passuum à mari remota, ut autor est Plin. lib. 3. cap. 3. & Ptolem. lib. 2. cap. 6. & Pompon. Mela lib. 2. & *Virg. lib. 2. Eclog. 1.* Vulgò Valentia. Est etiam ejus nominis oppidum inter Allobroges subter Viennam ad Rhodanum, cujus meminit Plin. lib. 3. cap. 4.

Valerius. [Vulgò Valente. Germ. Bäder in der Brandenburgen am Rhodan.] Valerius, Nomen proprium Messalarum sororis, quæ amisso Servio viro, quum rogaretur cur alteri non nuberec, ait. Sibi semper maritum Servium vivere.

Valerius. [Germ. Bäder in der Brandenburgen am Rhodan.] Regio in ultima Germania versus Orientem, quæ hodie Syria vocatur, ut placet Aeneæ Sylvio.

Valeria. *Virg. lib. 2. Eclog. 1.* Oppidum Hispaniæ Tarracensis in tractu Celtiberorum, cujus meminit Ptolem. lib. 2. cap. 6. Hinc Valerenses populi. Plin. lib. 3. cap. 3.

Valerius. *Virg. lib. 2. Eclog. 1.* Cognomento Publicola, Junii Bruti in primo Consulatu collega, in Tarquinii Collati locū suffecit. Hic primū de Veientibus iterum de Sabinis: terrō de utrisq; triumphavit. Deinde quū domum in Velia rusticissimo loco haberet, in suspicionem regni venit. Quo cognito, apud populum conquestus est, quod tale aliquid de se tumultuisset, & misit qui domum suam diruerunt. Secures item fratribus dempsit, eosq; in populi concione submisit: legem de provocatione ad populum tulit. quapropter Publicolæ nomen accepit. Hic quū diem obiisset, publicè sepultus est: annuo matronarum luctu honoratus est. Hæc Plinius. Cæcilius de viris illustribus. Autor est Plurarchus in vita ejus, hunc quadriga primū in triumpho vectum fuisse, sine ulla invidia: præterea collega Bruto honores funusq; curasse: funebremq; orationem de ipsius laudibus habuisse, quæ adeo jucunda fuit Romanis, ut ex eo consuetudo manarēt, ut qui strenuè pugnao occubissent, ab optimatibus laudarentur. & Valerius M. Publicolæ frater, Consul unā cum Posthumio Tuberto factus, se contra Sabinos profectus, rem feliciter fratris auspiciis & administratione gessit. Ex quo publicè ei domus edificata, cujus fores extrosam honoris gratia aperiebantur, quum cætera introsum aperirentur. & Valerius Corvinus Tribunus militum, qui quum sub duce Camillo reliquias Senonum persequente, adversus Gallum provocatorem solus processisset, corvus ab ortu Solis galeæ ejus infedit, & inter pugnandum ora, oculosq; Galli verberavit: unde hoste victo, Valerius Corvinus dictus fuit. Hic quum ingens multitudo ære alieno oppressa, Capuam occupare tentasset, & duces sibi Quinimum necessitate magna compulsum præfecisset, sublato ære alieno seditionem compressit. Hæc Cæcilius Livius verò libro 7. Decad. 1. hæc addit, de Samnitibus eū triumphasse: sexies Consul fuisse, hostes T. Manlii morte exultantes compressisse. Vixit, teste Valerio, corporis & animi viribus integris annos centum. & Valerius Potitus, post Decemviralem invidiam, plebem in Patres incitavit, legibus & concionibus suis mungavit. Vnde Potiti cognomen adeptus. Primus quoq; Consul post Decemvros, quū Volcos, Aequosq; ad Algidū magna laude debellasset, triumphus ei à patribus negatus fuit. Sed suadente Iulio Trib. pleb. primus sine autonitate Senatus triumphavit eū collega suo M. Horatio. Quamobrem Maximus cognomen adeptus est, quod nemini à Senatu præterquam Fabio Maximo concessum est, ut scribit Plutarchus. & Valerius Levinus Consul, cum Pyrrho prælio congressus in Lucania infeliciter pugnavit. Iterum postea Consul Agrigentum adversus Pœnos missus, superato Hannone duce Carthaginensium oppidum in potestatem recepit: Senatum secuti percussit. & Alter Valerius Levinus contra Philippum Macedoniæ regem feliciter bellum gessit, teste Livio lib. 7. bell. Pun. 2. & Valerius Flaccus, M. Catonis familiarissimus, eundem ex

agro Tusculano ad Rempub. adduxit, pariter & instruxit, ut ait Plutarchus. Consul cum eodem Catone circa Mediolanū, ut Livius testatur, cū Gallis & Insubribus & Boiis collatis signis pugnavit, ubi decem milia hostium sunt caesa. Causam mulierum de abroganda lege Oppia contra collegam suam Catonem obtinuit: qua de re vide apud Livium elegantes utriusq. orationes libro 4. belli Maced. Valerius Soranus poeta, quem Cicero in libris de Orator. doctissimum togatorum appellat: Plutarchus Philosophum fuisse asserit, Pompeii iussu interfectum. Valerius Antias, antiquissimus historiarum scriptor, qui non raro à Livio, aliisq. citatur. Valerius Procellus militavit sub Caesare in Gallia: à quo etiam missus est legatus ad Ariovistum, ut est in Commentariis Caesaris. Valerius Maximus historicus, scripsit dicta ac facta memorabilia ad Tiberii Caesarem. Militavit sub Sexto Pompeio, ut ipse de se testatur, ubi de institutis antiquis loquitur. Valerius Flaccus, Poeta, scripsit Argonautica. Quintilianus eum sua aetate fuisse testatur, his verbis: Multum in Valerio Flacco super amissimus. Valerius Martialis, epigrammaton scriptor. Valgillus, illustris fuit Romanus Augusti temporibus, qui de re herbaria volumen inchoavit: quod tamē morte preventus, reliquit imperfectum. Meminit ejus Plin. lib. 25. cap. 2. Vallonia, Putabatur dea, quae Vallibus praerant. Siphontinus. Vandilia, [Saxonia. Ger. Wenden.] Regio Europae Septentrionalis, à Vandalo fluvio qui regionem interfuit. A qua populi Vandali immanes, ferocissimi, qui paucis ante annis, quam Gonthi Romam caperent, Gallias invadere: inde in Hispaniam, trajecto Pyrenaeo, penetrantes, loca circa Beticam, quae Vandalia ab eis dicta est, occuparunt. [Ger. Die Sphontin oder die Wenden vnd Wagynig.] Vangiones, pen. corr. [hodie Vormacenses. Ger. Die Wenden in Westphalen.] Populi sunt Galliae Belgicae Coloniae Agrippinensis finitimi. Lucan. lib. 1: Et qui laeva unius ante Sarmatae brachis Vangiones. Meminit horum Cornelius Tacitus lib. 20. & Plin. lib. 4. cap. 17. Vardilli, [Sardis] Prolemaeo, Hispaniae citerioris populi, in conventu Clunienli: quorum meminit Plin. lib. 3. cap. 3. Varius, Nomen poetae Tragicus, Virgili & Horatii amicissimi, cuius ex illis, quibus Virgili Aeneis commissa est emendanda. Meminit ejus aliquoties Horatius in Sermonibus. Varius Quintilianus, Nobilis Romanus, qui ab Augusto Germanico exercitus praefectus, ab Arminio dolo circumventus est, & cum tribus legionibus interfectus. Hujus mortē dedit Horatius ad Virgilium scribens, lib. 1. Carm. Aliquoties ejus meminit & Maro, praefertim 6. & 9. Aegloga. Varus, [Ger. Die Var] Fluvius est Galliam Narbonensem à Liguria dividens, à tortuosis alvei meandris ita appellatur. Vide Strabon. lib. 4. Valerius Perseus posuit pro variis: geminos horoscope varo Productus genio est, vario & dissimili. Varro [Sapiens] Senator Romanus fuit, Ciceronis aequalis, non immodico à Quintiliano Romanorum omnium eruditissimus appellatur: ut qui plurimos, doctissimosq. scripsit libros peritissimus linguae Latinae, & omnis antiquitatis, & rerū Graecarum, nostrarūq. plus tamen scientiae collaturus quam eloquentiae: Cornutus in Persium, Satyr. 3: Varrones stultos dici putat, eamq. ob causam etiam servos militum Varrones dici scribit, quod utiq. sine stultissimi. Arbitror autem vocem Varro, idem esse quod Baro, de qua supra in dictione B A O. Vascōnes, pen. corr. [Saxonia. Ger. Die Wenden] Populi citerioris Hispaniae quae in Gallicum & Britannicum Oceanum vergit, ad Pyrenaeum positi. Hi à Metello Romanorum duce obsessi, in tantam famem compulsi sunt, ut humana carne vescerentur. Juven. Sat. 15: Vascōnes (ut fama est) alimentis talibus usi Producte animas. Vasio, onis, [Saxonia. Ger. Die Wenden] Oppidum Vocontiorū, in Gallia Narbonensi: cuius meminit Plin. lib. 3. cap. 4. Pompon. lib. 2. & Prolem. lib. 2. cap. 10. Vaticanus, pen. prod. [Saxonia. Ger. Die Wenden] Collis est non procul à Tiberi, supra molem Adriani, cōterminus Ianiculo, in quo Petri basilica est. Sic dictus, quod populus Romanus eo potitus sit vatū responso, expulsi Helueticis, ut inquit Festus. Vel (secundum Gellium lib. 16. cap. 17.) à vaticinis, quae ibi dari solebant, vi atq. insinū dei Vaticani. Varro scribit Vaticanū deum in eo monte fuisse, qui insanius primam vocem daret, quae est va, quae prima in Vaticano syllaba est. Augustinus tamen vocat Vaginatum, tanquam insaniū vagitibus praesidentem. Prima hujus nominis syllaba semper producit, secūda variatur, tertia semper producit. Juven. Sat. 6: Et Vaticano fragiles de monte patellas. Horat. lib. 1. Carm. - ut paterni Fluminis ripae, simul & jocosa Reddet laudes tibi Vaticani Montis imago; De Vaticano agro, colle, & deo sic scribit Gell. lib. 16. cap. 17: Et agrum Vaticanum (inquit) & ejusdem agri deum praesidem appellatum

acceperamus à vaticinis, quae vi atq. insinū eius dei, in eo agro fieri solita essent. Sed praeter hanc causam Marcus Varro in libris rerum divinarum, aliam esse tradit istius nominis rationem. Nam sicut Ajus, inquit, deus appellatus, atq. ei statuta est, quae est in infima nova via, quod eo loco divinitus vox edita erat: ita Vaticanus deus nominatus, penes quem essent vocis humanae initia: quoniam pueri, simul atq. parti sunt, eam primam vocem edunt, quae prima in Vaticano syllaba est. Idcirco vagire dicitur, exprimente verbo sonum vocis recentis. Haecenus Gell.

Vatinius, Nomen civis Romani contaminatissimae vitae, & profligatissimi pudoris: qui quum adversus Sestii telis proditus esset, reumq. testimonio suo laesisset, in eū Cicero, qui Sestii defensionem susceperat, tam acerbe invehit, ut patet factis ejus flagitiis in summū Romani populi odium pervenerit. Hinc factus est locus vulgi proverbio, ut Vatiniunt odiū, pro capitali, & implacabili odio accipiatur. Catul. munerē isto Odissim te odio Vatiniāno. Fuit & alter Vatinius Neronis tempore, sutorum primū alumnus, postea Neronianae aulae ostentū, corpore detorto, facie scurrilibus, primū in contumelias assumptus: deinde optimi cuiusq. criminatioe ed usq. proventus, ut gratia, pecunia, vi nocendi, etiam malis praevaleret. Autor Tacitus lib. 15.

Vacrenus, Fluvius est in agro Forocornelensi in Padum decedens, à quo & amplissimum quoddam Padi ostium Vatrei portus appellatur. Autor Plin. lib. 3. cap. 16.

Vauina, Italiae civitas, Venetię propinqua, Ptolemaeo autore, lib. 3. cap. 1. Vulgō La Vina.

V ante B.

Vbi, [Ger. Die Wenden in Esten regna.] Populi origine Germanici Rhenum fluvium, in ea parte Galliae Belgicae, ubi est Colonia Agrippinensis. Plin. lib. 4. cap. 17. & Tacitus li. 1. & 20.

Vbisci, Aquitaniae populi, apud Plin. lib. 4. cap. 19.

V ante C.

Vcālegōn, [Sardis] Vnus ex Trojanis proceribus, qui belli tempore, quod annis consecutus esset, proelio abstinuit, ut refert Homer. 13. Iliad. Virg. 2. Aeneid. - iam proximus ardet Vcālegon. Quo in loco domini nomen figuratē pro ipsius edibus posuit.

Vcenni, Gentes Alpinae, Augusti auspiciis in Romanorum ditionem redacti: ut refert Plin. lib. 3. cap. 20.

Vcia, [Saxonia] Oppidum Turdetanorum, in Hispania Batica. Ptol. lib. 2. cap. 4.

V ante D.

Vdini, Scythiae populi, ad Maeotidis lacus fauces incolentes. Plin. lib. 6. cap. 14.

V ante E.

Vēctis, [Saxonia] Insula est Britanniae ad Meridiē adjacentis, siveq. ab ea admodū exiguō discreta, Huntonnae portum, quem Ptolemaeus Magnum vocat, objectu suo adversus tempestates munitus. Hodie duo habet oppida, Novum portū, & Calthorpe. Plin. lib. 4. cap. 16. minus recte hanc insulam inter Britanniam & Hybernam collocat.

Vēctōnes, pen. prod. [Saxonia] Populi Hispaniae citerioris, ab Asturibus Durio amne discreti, teste Plin. lib. 4. cap. 20.

Vedra, Fluvius in latere Meridionali Britanniae insulae. Ptolem. lib. 2. cap. 3. Vulgō Wēre.

Vegeti, apud Pomponium lib. 1. Ase populi, Marthanis, Capadocibus, Comagenis, & Armenis vicini, & nullo praeter ea Geographorum (quod sciam) commemorati.

Vegetius, Flavius Renatus, Comes Constantinopolitanus, floruit Valentiniani principis tempore. Scripsit Epitomen institutionum rei militaris, de commentariis Caronis, Augusti, Trajani, & Hadriani principū, ac Frontini. In primo libro electionem docet tyronum, ex quibus locis vel quales milites probandi sunt, aut quibus armorum generibus exercitus imbuendi. Secundus, veteris militiae continet morem, ad quem pedestris institui possit exercitus. Tertius omnium artium genera, quae terrestri praelio sunt necessaria, exponit. Quartus universas machinas, quibus vel oppugnantur civitates, vel defenduntur, enarrat: navalisq. belli praecipua subnectit. Ex Raphaelis Volaterrani lib. 21.

Vei, [Saxonia] Plutarcho. Ger. Veigentem ein heritich Esten in Hetrurien nide feri von dem getigen.] Urbs fuit Hetruriae, non procul ab urbe Roma, quam Camillus post decennalem obsidionē per cuniculos cepit. Tanta autem fuit urbis hujus claritas, tanta situs opportunitas, ut Romani exulta, deformataq. à Gallis urbe, Veios potissimum delegerint, quod Romani imperii sedem transferret: à quo incepto gravissimis Camilli concionibus aegre sunt revocati. Hujus incolae dicti sunt Veientes, Fabiorum clade notissimi.

Vejentanus, a. um, possessivum: ut Vinum Veientanum. Horat. li. 2. Serm. Satyr. 3: Qui Veientanū festis portare diebus Campana solitus trulla, yappamq. profectis. & Vejentana gemma. Plin. lib.